Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 193. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 9-го ЖОВТНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, OCTOBER 9, 1956. No. 193. VOL. LXIII.

АЙЗЕНҐАВЕР ЗАКИДАЄ СТІВЕНСОНОВІ ІҐНОРАНЦІЮ У ВІЙСЬКОВИХ СПРАВАХ

Вашингтон. — В декларації, опублікованій Білим Домом, що нараховує 1,200 слів, президент Айзенгавер заатакував дуже рішуче, гостріше, як в усіх дотеперішніх виступах, демократичного кандидата на президента Адлея Стівенсона за його виступи в справі скасування обов'язку військової служби у ЗДА. Виступи Стівенсона в цій справі назвав Айзенгавер „пустими балачками", які „шкодять інтересам безпеки Америки в усьому світі". Стівенсон — згідно з цією декларацією — виявив своїми виступами або „ігноранцію щодо наших мілітарних потреб або бажання ставити на риск безпеку нашої нації." „Вільний світ — сказано далі в декларації Айзенгавера — хоче бачити в З'єдинених Державах свій провід в рішучому ставленні до комуністичного наступу. Ми не можемо зраджувати цього провідництва пустими балачками", які „шкодять існування у ЗДА обов'язку військової служби. З таких балачок світ може виводити тільки один висновок, а саме, що ми резиґнуємо з нашої боротьби і нашої готовости". Виступаючи так гостро проти Стівенсона, Айзенгавер признав, що він як Президент ЗДА робив безупинні зусилля в справі кількісного зменшення американських збройних сил, але тільки в таких розмірах, щоб цим не пошкодити безпеці країни. Обов'язок військової служби є конечний, щоб вдержувати півтораміліонову збройну силу і з другого боку, щоб постійно розбудовувати потрібну для оборони ЗДА військову резерву. Декларація Айзенгавера є відповіддю на промову Стівенсона, виголошену дня 29 вересня в Міннеаполіс, Мінн., в якій він заявив, що із збільшенням продукції модерної ефективної зброї вже незабаром настане час, коли можна буде скасувати обов'язок військової служби і водночас мати сильнішу оборону, не витрачаючи на те надто багато грошей. Напередодні опублікування своєї декларації президент Айзенгавер атакував ще Стівенсона за його ппропозицію не відбувати дальших спроб з водневими бомбами. Айзенгавер назвав цю пропозицію „дурною", бо здійснення її дало б Совєтам першенство в розвитку атомової зброї. У зв'язку з цим повідомляють з Вашинґтону, що думка в справі припинення спроб з водневими бомбами була актуальною теж і серед урядових кіл в адміністрації Айзенгавера, але до неї поставилися з опозицією Комісія Атомової Енерґії і Пентаґон, бо навіть, якби ЗДА відмовилися від дальшого розвитку атомової зброї, то Совєти будуть далі продукувати в секреті атомові й водневі бомби. Заяву Стівенсона в справі ліквідації й припинення спроб з водневою бомбою пробував спростувати кол. президент Труман, який під час пресової конференції в Дітройті заявив, що ні він, ні Стівенсон, ніколи не були і не будуть за таким припиненням, якщо не буде гарантій, що й Совєти припинять продукцію водневих бомб і їх випробування.

АЙЗЕНҐАВЕР ЗА ТЕ, ЩОБ ПРЕЗИДЕНТ МІГ ВІДБУВАТИ ЩЕ Й ТРЕТЮ КАДЕНЦІЮ

Президент Айзенгавер нараджується із своїм пресовим секретарем Джеймсом Гаґерті перед пресовою конференцією, на якій він заявився за зміною двадцять другої поправки до конституції, яка постановляє, що президентом ЗДА може бути одна особа тільки на протязі двох каденцій і що урядуючий президент не може кандидувати третій раз. На думку Айзенгавера, американці повинні мати можливість вибирати Президентом, кого вони хочуть.

ТІТО ВЕРНУВСЯ З СССР І МОВЧИТЬ

Београд. — Хоч ще в п'ятницю 5-го жовтня диктатор Югославії, маршал Иосиф Тіто вернувся літаком з Ялти на Криму, де перевів тиждень офіційно „на відпочинку", фактично на таємних розмовах із Хрущовим і іншими большевицькими вожаками, проте він досі не сказав нічого про причини і висліди своєї подорожі туди. До Ялти Тіто полетів два тижні тому несподівано разом із Хрущовим, який передтим впродовж дев'яти днів також „відпочивав" в Бріоні над Адрійським морем у віллі Тіта. Однаково перед виїздом Тіта до СССР, як і після його повороту відтіль не появився ніякий офіційний комунікат югославського уряду. Зате офіційна югославська „Борба" з останньої неділі 7 жовтня признала, що існують „деякі відкриті питання" „головно ідеологічного характеру" у взаєминах між СССР і Югославією. Це потверджувало б поголоски в дипломатичних колах, начебто в Ялті не прийшло до повної згоди поміж совєтськими й югославськими комуністами. Зараз після повороту Тіта до Югославії, зазначилась жвава активність всіх комуністичних сусідів Югославії в напрямку налагодження з нею зіпсованих тому 7 років взаємин. Зараз наступного дня після приїзду Тіта, прибула до Београду велика партійно-комуністична делеґація з Італії, на чолі з заступником ген. секретаря компартії Італії, Луїджі Льонго. Італійські комуністи, мовляв, приїхали до Югославії з „приятельськими" відвідинами, щоб „перестудіювати досвіди югославської комуністичної партії в будуванні соціялізму". Одночасно прибув також генеральний секретар болгарської комуністичної партії Тодор Живков, з яким Тіто перевів одну годину на тайній розмові. Проголошено офіційно відновлення „приязних" взаємин з болгарськими комуністами. Заповіджено теж, що 15 ц. м. приїздить до Београду з офіційними відвідинами делеґація від мадярської комуністичної партії у проводі з своїм першим секретарем Ерно Ґеро, який, зрештою, був приявний також в Ялті. Прибуде також мадярський прем'єр Андрас Геґедіс. Після того приїде румунська комуністична делеґація з першим секретарем Ґеорґію-Деєм.

АНГЛІЯ ВИМАГАЄ ВІД ЗДА ПРИПИНЕННЯ ОПЛАТ ЄГИПТОВІ ЗА СУЕЗ

Об'єднані Нації. — Англія зажадала від З'єдинених Держав, щоб вони солідаризувались із Англією і Францією та не вплачували за переїзд американських кораблів Суезьким каналом належних оплат до каси єгипетського управління каналом, а на заблоковані єгипетські конта. Становище ЗДА в цій справі таке, що більшість кораблів, які є власністю американських громадян, пливуть під прапорами інших держав, головно Панами, і ЗДА не мають права накидати їм свого рішення. Що ж торкається американських кораблів, то мовляв — в короткому часі почне діяти Асоціяція користувачів Суезького каналу, й Америка заповіла була вже, що її кораблі вплачуватимуть оплати за переїзд Суезьким каналом до каси тієї Асоціяції. Поза тим між Англією і Францією з одного боку та Америкою з другого дійшло до повного порозуміння в справі одностайної дальшої тактики щодо Суезького конфлікту. Повну однозгідність осягнено спершу на нараді державного секретаря Доллеса в минулу п'ятницю перед засіданням Ради Безпеки і після того засідання, на довшій нараді між Доллесом і англійським міністром закордонних справ Ллойдом. У п'ятницю 5 ц.м. Рада Безпеки Об'єднаних Націй розпочала ділові наради над формальною скаргою Англії і Франції, що Єгипет своєю націоналізацією Компанії Суезького каналу створив ситуацію, небезпечну для миру. В першому дні тих нарад великі промови виголосили англійський міністер закордонних справ Селвайн Ллойд і французький міністер зак. справ Християн Піно. Вони повторили своє становище, відоме з двох Лондонських конференцій у справі Суезу. Вони пред'явили Раді Безпеки конкретну резолюцію, в якій Рада Безпеки закликає Єгипет до мирних переговорів із користувачами Суезького каналу на базі проєкту 18-х держав із першої Лондонської конференції про міжнародне управління каналом. Резолюція закликає Єгипет також до співпраці з новоствореною Асоціяцією користувачів каналу. Державний секретар Доллес, застерігши собі виступлення на Раді Безпеки з довшою промовою на пізніше, заявив коротко, що ЗДА підтримують становище Англії і Франції. Вислідом порозуміння, до якого Доллес, Ллойд і Піно дійшли були перед засіданням Ради Безпеки, був внесок Ллойда, щоби, після виголошення промов членами Ради, її наради продовжувати на тайних засіданнях, а щойно потім, після закінчення тих тайних нарад, голосувати над зголошеною резолюцією. У дипломатичних колах не виключають можливости, що власне на тих тайних засіданнях вирине компромісова плятформа. Єгипетський міністер закордонних справ д-р Махмуд Фавзі вже нараджувався з державним секретарем Доллесом, як також перевів понад одногодинну нараду з генеральним секретарем ОН Гаммершилдом. Якщо не вдасться знайти компромісу, то в голосуванні над англо-французькою резолюцією — запевняє преса — совєтський представник, міністер Шепілов, закладе „вето" і резолюція ніякого практичного значення не матиме. Тайні засідання Ради Безпеки розпічнуться в середу цього тижня.

Генеральний прокуратор стверджує, що комунізм у ЗДА занепадає

Вашингтон. — Генеральний Прокуратор ЗДА Герберт Бравнелл, мол., заявив у зв'язку із своїм рапортом в справі комуністичної діяльности у ЗДА, переданим президентові Айзенгаверові, що сила комуністичної партії ЗДА падає і її впливи постійно зменшуються. Цю свою оцінку базує Бравнелл передусім на підставі секретних даних про діяльність компартії і на останньому проєкті резолюції комуністичної партії ЗДА, в якому стверджується, що комуністична партія ослаблена, ізольована і находиться в критичній ситуації. Разом із копією свого рапорту передано журналістам фотостати комуністичної резолюції. Все ж таки, Бравнелл попередив, що і уряд і громадянство не повинні легковажити комуністичної небезпеки і мусять докладати всіх заходів і зусиль, щоб цю небезпеку поборювати і комуністичні дії і тенденції розкривати.

ІНФОРМАЦІЙНА АҐЕНЦІЯ ЗДА НАРЕШТІ ЗАГОВОРИЛА ПРО МОСКОВСЬКИЙ КОЛОНІЯЛІЗМ

Вашингтон. — Інформаційна Аґенція З'єдинених Держав, що становить окремий відділ у державному департаменті та яка завідує теж „Голосом Америки", нарешті заговорила одверто про комуно-московський колоніялізм, ідентифікуючи совєтський „соціялізм" з російським націоналізмом та русифікацією інших народів. Відповідаючи на „анти-колоніяльний" характер теперішньої совєтської пропаґанди, Інформаційна Аґенція твердить: „Найбільшою колоніяльною імперією в усій історії є сьогоднішній Совєтський Союз, доповнений комуністичним Китаєм." На цю тему проголошено спеціяльний еляборат, що має 50,000 слів та відноситься до 40 країн Далекого і Середнього Сходу і Африки. Заповіджено такий сам еляборат про умовини в захоплених Москвою східньо-европейських країнах. В інформації доказується, як Москва використовує націоналістичні рухи, торгівлю, культурні і тим подібні впливи для поширення своєї імперії. З інформації виходить, що Москва використовує „соціялізм" для своїх власних колоніяльних цілей. „Всі творчі працівники мають брати собі приклад з велико-російського моделю, а „соціялістичну культуру вважається за однозначну з російською" — сказано в інформації, стверджуючи, що, наприклад, узбецькі композитори мають взоруватись на клясичних російських операх. „Жадний імперіяльний уряд в історії не накладав на підкорені ним народи таку кумедну уніформованість мови і вислову, разом із вимушеним сервілізмом і плазуванням, як це робить Москва у відношенні до залежних від неї народів", — твердить Інформаційна Аґенція Державного Департаменту ЗДА.

Варшава стурбована ходом Познанських процесів

Варшава. — Серед закордонних дипломатичних представників і журналістів у Варшаві поширилась вістка, що польський, сателітський уряд вирішив чим швидше закінчити теперішні судові розправи, які йдуть у Познані разом проти 22-х учасників кривавої демонстрації у Познані з 28 червня ц. р., і то можливо лагідними засудами підсудних, та не вести ніяких більше судових розправ у зв'язку з тією демонстрацією. До такого рішення, мовляв, дійшли польські комуністи, заскочені непередбаченим ходом теперішніх процесів на настрої польського громадянства та всю ситуацію в Польщі. Показалося, що одинаково молоді підсудні, здебільша юнаки в роках 18 до 22, як і оборонці, та члени родин підсудних, приявні на залях розправ, страшенне гостро і різко осуджують брутальність поліції, при чому раз-у-раз на залях розправ приходить до яскравих вибухів критики, невдоволення а то й ненависти супроти теперішнього варшавського режиму. Варшавські правителі, мовляв, не сподівалися, що признана на тих судових розправах свобода слова буде негайно використана в такій широкій мірі проти режиму. У самому Познані прокуратура заявила, що дальші процеси будуть „тим часом" відложені з „технічних причин", з уваги на брак судових заль. У слідчій в'язниці перебувають ще 154 учасники згаданої демонстрації, під час якої згинуло було 53 особи, а кількасот було ранених.

Американські комуністи відпекуються від будьяких зв'язків з Москвою

Вашингтон. — Американська комуністична партія звернулася знову до Апеляційного Суду ЗДА з проханням доручити урядовій Контрольній Раді для справ підривних дій розглянути ще раз справу залежности тієї партії від чужоземних держав. У своїм проханні провід американських комуністів заявляє, що комуністична партія Америки веде свою діяльність і політику незалежно від будьяких посторонніх сил, і що вона не підлягає контролі Москви. — Контрольна Рада для справ підривних дій проголосила вже давніше опінію, що комуністична партія ЗДА є підривною організацією і залежною від комуністичної партії Совєтського Союзу і від комуністичного уряду в Москві і вирішила, що вона мусить, згідно з законом про внутрішню безпеку, реєструватися, як знаряддя чужих сил. Правний заступник комуністичної партії ЗДА, передаючи нове прохання, заявив, що провід комуністичної партії подасть „нові докази" про незалежність американських комуністів від чужих впливів. Правний дорадник Контрольної Ради для справ підривної діяльности відповів на те, що все це тільки маневри і що комуністи намагаються тільки продовжити свою справу в безконечність.

Москва „реабілітує" Миколу Куліша, Гната Хоткевича, Григорія Епіка, Валеріяна Поліщука та інших

Київська „Літературна Газета" з 20 вересня ц.р., подала таке повідомлення: „Постановою президії Спілки письменників України створено комісію по впорядкуванні літературної спадщини М. Куліша. Очолює комісію В. Собко. Президія СПУ ухвалила поновити в членах Спілки письменників України Зінаїду Тулуб — авторку відомого роману „Людолови". Також поновлені в членах спілки Г. Епік, Д. Гордієнко, Б. Коваленко, В. Поліщук, Г. Хоткевич, Н. Забара, Г. Овчаров, Є. Шабльовський, Е. Шехтман." З „реабілітованих" Микола Куліш не живе, закатований на засланні, інші були заслані і перебували досі в концентраційних таборах. Відомий український письменник і бандурист Гнат Хоткевич кінчає цього рок у79 літ життя і ледве, чи переживе своє „поновлення" в членах Спілки після довгих років перебування в концентраційному таборі.

ЗДА зреклися екстериторіяльних прав в Марокко

Рабат, Марокко. — З'єдинені Держави зреклися своїх екстериторіяльних прав на терені Марокко, що їх мали за договором із Францією з 1787 року, потверджено потім договорами з 1836 і 1906 рр. За цими договорами американські громадяни, які проживали на терені Марокко, підлягали не місцевим судам, а спеціяльному т. зв. консулярному американському судові. За окремим договором з Францією з 1880 року Америка дістала була також „право протекції" над громадянами інших держав, які працювали з американських дипломатичних станицях на терені Марокко. В останньому часі було 115 таких „протеґованих" Америкою осіб в Марокко, які підлягали американським консулярним судам. Тепер, коли Марокко стало суверенною державою, перший американський амбасадор туди, Кавендиш Кеннон повідомив офіційно марокканський і французький уряди про зречення Америкою з усіх своїх екстериторіяльних прав у користь Марокко. Сталось це напередодні міжнародної конференції, яка розпочалась в м. Федаля в Марокко і продовжуватиметься у Танжері, в справі передачі Танжеру, який мав інтернаціональний статут, під суверенність Марокко. У цій конференції беруть участь коло 70 делеґатів таких держав: Англії, Франції, Італії, З'єдинених Держав, Бельгії, Голляндії, Португалії і Еспанії. Всі вони були членами Інтернаціональної Контрольної Комісії в Танжері від 1945 року.

Уряд Аденауера має нові труднощі

Бонн. — Чотири міністри у проводі з віце-канцлером — д-ром Францом Блюхером зголосили на руки канцлера Конрада Аденауера свою димісію. Вони були членами союзної з Християнсько-демократичною партією Аденауера Вільної демократичної партії, яка пів року тому зірвала той урядовий бльок. Частина вільних демократів не послухала партійного проводу і його голови д-ра Томаса Делера і створила нову партію під назвою Вільної Народної. Демократи Делера розпоряджають в 487-членному західньо-німецькому парляменті 35 мандатами, а народники Блюхера 13-ма. Тепер виступили з уряду Аденауера власне всі колишні демократи, не з опозиції до політики Аденауера, а на знак протесту проти недискреції керівних діячів з партії Аденауера щодо тайних переговорів про реорганізацію урядового бльоку і самого уряду. Переговори, які велися між християнськими демократами і вільними демократами д-ра Делера — розбились. Вільні демократи ведуть далі, разом із соціялістами, завзяту кампанію проти уряду Аденауера, вживаючи демагогічних арґументів, що — мовляв — політика Аденауера, а не большевики, винувата в дотеперішньому поділі Німеччини.

Відділ УНС ім. Івана Франка в Амстердамі вшанував 100-річчя свого Патрона

Амстердам, Н. Й. — Місцевий Відділ Українського Народного Союзу, що був заснований 33 роки тому і носить назву Івана Франка, вшанував минулої неділі 7-го жовтня, окремою імпрезою сторіччя з дня народження свого Патрона. Відділ цей, що виконує рівночасно і функції місцевої філії УКК та є центральною організацією в громаді, об'єднує вже в своїх рядах більшість місцевих українських громадян, отже і влаштована ним імпреза була загально - громадською. Треба згадати, що наша громада в Амстердамі в останньому майже на половину зменшилась з уваги на те, що з міста перенесено до інших місцевостей деяку індустрію та поважно зменшились можливості заробітку. Недільну імпрезу, що відбулась в залі одної із місцевих шкіл, започаткував промовою місцевий нотар п. Василь Чуман. Декламації з творів Франка і про Франка виголосили п. Володимир Кривулич, панна Ірина Бішко, Стефанія Коваль і Іриней Юрчук, а слово про Франка виголосив ред. А. Драган. Приявних на залі коло ста осіб, приблизно дві треті частини всіх наших громадян в тому місті. Разом з урядниками Відділу: п. Теодор Сюрко — голова, Василь Труфин — секретар, Юрій Грицай — касир та ін., був приявний на святі Патрона свого Відділу і один з шістьох його основників, п. Ігнат Бабак. Із новіших імігрантів в громаді залишились та проявляють живу активність головно проф. Гнатківський, п. В. Кривулич та інші, тісно співпрацюючи з давніми поселенцями. Українську громаду в Амстердамі, подібно, як у Форд Сіті та багатьох інших місцевостях, можна оправдано назвати Союзовою Громадою, яку характеризує братерський дух праці і співпраці.

Японський прем'єр полетів до Москви для мирових переговорів

Токіо. — В неділю 7 жовтня японський прем'єр Іхіро Гатояма відлетів з летовища біля Токіо до Москви, щоб закінчити переговори про підписання з Совєтським Союзом мирового договору й закінчити таким чином формальний стан війни, існуючий між тими державами від 1945 року. 73-річному прем'єрові, який є наполовину спаралізований, товаришить його дружина, лікар, мед-сестра і 17 високих японських урядовців та персональний секретар прем'єра. Ця японська делеґація має прибути в п'ятницю цього тижня до Москви, а в понеділок наступного тижня мають розпочатись переговори, які до цього часу були вже двічі перервані без осягнення остаточного успіху. Тисячі японців прощали старенького прем'єра на летовищі приязною маніфестацією, однак водночас була заповіджена демонстрація проти прем'єра збоку правих націоналістичних кол, які противились такій подорожі. Тому 500 поліціянтів охороняли летовище, щоб не допустити до будь-якої ворожої демонстрації. Сам Гатояма висловив перед відлетом переконання, що його місія буде успішна. Він сподівається вернутись до Японії за три тижні. Все одно, чи він вернеться з успіхом чи невдачею, він мабуть швидко подасться до димісії, з уваги на свій вік та стан здоров'я і під тиском ворожих большевицьких настроїв.

В АМЕРИЦІ

● **Американський уряд** вирішив не оподатковувати відшкодування, яке дістануть теперішні мешканці Америки від Західньої Німеччини за шкоди, заподіяні від гітлерівської влади. Понад 50,000 мешканців ЗДА, здебільша жиди, втікачі з Німеччини, управнені до такого відшкодування. Західньонімецький уряд рахується з тим, що йому прийдеться виплатити до трьох з половиною більйонів долярів за шкоди, спричинені нацистами в самій Німеччині та в окупованих Німеччиною країнах.

● **Група з 53-х** американських та канадійських бизнесменів і керівників різних великих підприємств, між ними Генрі Е. Форд, відлетіла з нюйоркського летовища на студії економічних і промислових відносин в Совєтському Союзі; при цьому, очевидно, говоритиметься з совєтськими чинниками про можливості торговельних замовлень.

● **В містечку Скердсдейл**, в повіті Вестчестер в стейті Ню Йорк, коли 32-річний поліціянт Чарлз Екерлі затримав авто за порушення приписів їзди, водій цього авта застрелив поліціянта, втікаючи розбив авто, що було викрадене, потім украв інше авто, але поцілення того авта кулями інших поліціянтів, знову вискочив і втік, скрившись між домами. 300 поліціянтів взяли участь в пошукуванні його. В широкому помірі заблоковано всі шляхи в повіті, але вбивника не схоплено, хоч був докладний опис його.

В СВІТІ

● **У Західньому Берліні** поклали наріжний камінь під будову репрезентаційної будівлі, в якій будуть відбуватися наукові, культурні й виховні конґреси. Названо цей будинок „Конґресовою Залею". Пляни будинку виготовлені в Америці в цілком модерному стилі, — він подобатиме на шапку чи півкруглу мушлю. Американці дали на цю будову $1,000,000, а понад 2 мільйони долярів дав західньо - німецький уряд. Нова будівля стоятиме на краю Тірґардену, недалеко руїн спаленого „Райхстаґу" (парляменту).

● **Сконцентровані на Кипрі**, англійські військові частини, що складаються із покликаних недавно до військової служби резервістів, деморалізуються під впливом безділля і революційної акції грецького підпілля. В останню середу пізнім вечером тисячі вояків самовільно влаштували „віче". Заарештовано понад 20 старшин і вояків.

● **Папа Пій XII** прийняв на збірній авдієнції коло 600 учасників 10-го Конґресу Міжнародньої Асоціяції Фінансового і Податкового Права. У своїй промові, зверненій до фахівців податкової системи в різних країнах, Папа говорив про обов'язок громадян платити державі податки та обов'язок державної влади дбати, щоб податки не збіднювали населення і не марнувалися без користи для народу.

● **Французький уряд** затвердив призначення 200,000 акрів землі в Альжирі для парцеляції між безземельних і малоземельних автохтонів, у великій більшості мусульман. На тому просторі мають постати 45-75-акрові сільські господарства. Франція сконфіскувала була ту землю у двох приватних кампаній, які розпоряджають в Альжирі величезними обширами за умовами ще з половини минулого сторіччя. Французи хочуть такими соціяльно - господарськими реформами злагідити ворожі настрої місцевих арабів.

● **Д-р Нахум Гольдман**, президент світової Організації Сіоністів, який вернувся недавно до Америки з Близького Сходу, скаржиться, що новозаснована на острові Кипрі приватна англійська радіовисильня весь час підбурює арабів проти Ізраїлю. Одним із власників тієї радіовисильні є сер Геролд МекМайкел, колишній англійський високий комісар у Палестині. Ізраїльський уряд вже протестував проти антисемітського тону тих радіопередач.

● **На Мадярщині** сподіваються, що під кінець цього місяця залізничий рух повернеться до свого нормального стану. Внаслідок браку вугілля, що його майже повністю довозять з Польщі, треба було припинити рух коло 600 поїздів на мадярських залізничих лініях.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СУЕЗ В РАДІ БЕЗПЕКИ

Одна з пречислених політичних карикатур, які появились в західній пресі від часу вибуху Суезького конфлікту, найкраще з'ясовує теперішню ситуацію: англійський і французький прем'єри, Іден і Молле, з квасними мінами стукають до високого скляного палацу над Іст-Рівер в Ню Йорку ,тримаючи на шнурку кораблик, на щоглі якого сидить єгипетський президент Нассер. Над карикатурою був напис: „Краще пізно, як ніколи". Дійсно, адже понад два місяці тому Нассер знаціоналізував Компанію Суезького Каналу, що викликало частинну мобілізацію в Англії та Франції і концентрування фльоти, летунства і війська тих двох країн у східній частині Середземного моря, — а щойно в минулу п'ятницю зібралась Рада Безпеки на заклик Англії і Франції ,що, мовляв, створилась ситуація, „небезпечна для миру". А тим часом, насправді, ситуація довкола Суезького конфлікту тепер куди спокійніша і безпечніша, ніж була два місяці тому. Єгипетський президент-диктатор має за собою той новий величезний атут, що за минулих два місяці в найважчих технічних умовинах і в найгіршій атмосфері Єгипет все ж таки зумів адмініструвати Суезьким каналом. Зате користувачі Суезького каналу мають усе ще за собою арґумент, що його не послабила в міжчасі практика в Суезькому обшир: брак довір'я до режиму одноособової диктатури в Єгипті, від доброї чи злої волі якої залежить економічне життя близько двадцяти держав. Неможливо, мовляв, здати на руки одної держави, а в ній буквально одної людини, долю мільйонів різнонаціонального люду в кільканадцятьох інших країнах. І це твердження знаходить у міжнародній публічній опінії настільки зрозуміння, що всі — і арабські союзники Єгипту, і невтральні держави, як Індія, і прихильні Єгиптові Пакистан чи Етіопія — одноголосно стверджують необхідність — компромісу.

Річ, власне, в тому, чи терен Об'єднаних Націй, в теорії найідеальніший для компромісової розв'язки спірних міжнародних проблем, у практиці пригожий для такої операції в конкретному Суезькому випадку. До цього часу прецеденси були досить сумні: і в англо-іранському конфлікті в справі нафти, і в юґославсько-італійському спорі за Трієст, і в англо-єгипетському спорі в зв'язку з перебуванням у Суезькому обширі англійських військ, як сторожів суверенітету Англії, і у французько-німецькому конфлікті за Зарщину, і в французько-арабському конфлікті в Марокко, Тунісії й Альжирі, — ні в одному з цих випадків розв'язка не прийшла від Об'єднаних Націй. У випадку Тріссту знайдено розв'язку в таємній дипломатичній акції поза ОН, переворот в Ірані й упадок Моссадека розв'язав конфлікт за іранську нафту, а війна в Альжирі, справа Кипру, чи справа Сінгапуру все ще покутують нерозв'язані. Зловживане Совєтським Союзом право „вета", дане засновниками Об'єднаних Націй п'ятьом великодержавам ,стало тим Дамоклевим мечем, що висить над залею нарад Ради Безпеки в кожній справі, а побільшення Об'єднаних Націй в 1955 році із первісних 50-х членів до 76 членів збільшило небезпеку заливання кожної дебати на Генеральній Асамблеї повінню промов та ускладнювання кожної справи закулісовими бльоками, інтриґами та безліччю суперечних концепцій.

Однак, поява на п'ятницевому засіданні Ради Безпеки аж сімох міністрів закордонних справ була доказом, що Суезький конфлікт не перестав бути міжнародною проблемою першорядної ваги і що трудно буде Шепілову стероризувати всіх учасників Ради Безпеки своїм „ветом", що його він готов закласти проти кожної постанови, яка не піде по лінії Москви. Всі члени Ради Безпеки, як і приявний тепер на її засіданнях міністер закордонних справ Єгипту, людина з високою західньою освітою та політичним досвідом ,не мають сумнівів щодо інтенцій Димітрія Шепілова. Його наставленням не є спричинитись до знайдення конструктивної розв'язки проблеми, до знайдення компромісової формули, що поєднала б суверенний престиж Єгипту з ґарантіями для користувачів каналу, інтереси яких не будуть порушені, — а що його єдиною інтенцією є власне нацьковувати одних проти одних, заплутувати відносини на Середньому Сході й доводити їх до стану, в якому Москва могла б ще краще грати ролю протектора арабів, для своєї, а не арабів користи.

Тому вигляди компромісу не є безнадійні. Переговори, що їх одночасно розпочали єгипетські репрезентанти з представниками американського світу нафти й кораблів, є також доказом того, що не пропав ще дорешти здоровий розум, який шукає практичного підходу до цієї трудної справи. Можна сподіватись, що цей здоровий розум напевно скоріше чи пізніше переможе.

МЕТОДИ В ПОЛЕМІЦІ

На тему метод і засобів у газетній полеміці написано й надруковано в нас вже багато. Всі — і політичні угруповання і їхні проводи і редакції їхніх органів — осуджують невідповідні методи полагоджування політичних чи партійних суперечок і всі здебільша, забувши красномовні заяви, вертаються при найближчій нагоді до цих же . . . метод.

Про боротьбу з цим невеселим явищем в нашій, зокрема еміґраційній, пресі була мова на загальних зборах Спілки Українських Журналістів в Европі, які висловилися за „дбання про належний рівень журналістичних виступів" і доручили цю справу вибраній ними Головній Управі СУЖ-у. Згідно з цим бажанням і дорученням, президія СУЖ-у опублікувала з датою 1-го серпня ц. р. заклик „До Українських Журналістів", підписаний чотирма членами президії, представниками чотирьох різних політичних угруповань.

В заклику стверджується слушно, що „дискусії, ба навіть полеміка в справах громадянських і політичних є корисними, коли вони сприяють висвітленню дійсности і визначенню засадничих позицій. Однак, автори не повинні вносити в загальні справи особисті моменти і використовувати прилюдні виступи до приватних порахунків. Дискутантам не вільно вживати образливих висловів, орудувати інсинуаціями, понижувати своїх опонентів. Подібні методи є недопущені в поважних часописах. А тим часом деякі виступи явно надихані злобою, автори їх, не зважуючи достатньо своїх слів та закидів, ставлять під знак запитання патріотизм, ба навіть порядність своїх противників". Ствердивши це і з'ясувавши всі конеквенції ведення такої „полеміки", президія СУЖ-у закінчила свій заклик ще таким зверненням і проханням до працівників української преси: „Звертаючися до всіх українських журналістів, ми особливо відкликаємось до почуття відповідальности пп. Редакторів, які рішають про вміщення чи невміщення надісланого матеріялу на шпальтах часописів".

Заклик СУЖ-у розіслано на адреси всіх редакцій українських газет не тільки в Европі, але й до деяких у ЗДА. Більшість газет цей заклик надрукувала, але в деяких випадках хіба тільки як „надіслане" або просто „з журналістичного обов'язку", не вважаючи за потрібне прислухатися до цього заклику в щоденній журналістичній роботі.

І вийшло так, що в одній з американських українських газет, офіціозі прихильників тієї партії, що її представник, як член Президії СУЖ-у, підписав згаданий вище заклик (трактуючи справу засадничо й загально, назв і прізвищ тут згадувати не приходиться), через кілька тижнів після опублікування цього ж заклику появляється велика полемічна стаття п. з. „Людина, що втратила мораль", повна таких журналістичних підходів, що просто треба дивуватися, як могла вона появитися. Стаття мала б бути відповіддю на теж непристойний по своїй суті, надрукований окремою книжкою в Англії, памфлет проти прихильної для часопису партії.

Автор статті, якийсь, як він себе називає, „многострадальний селянин, позапартійний українець", заховавшись за псевдонім, мовляв, він не може подати свого повного прізвища, бо його батьки і він були репресовані московсько - большевицькою владою, намагається водночас розкрити . . . справжнє прізвище автора памфлету, інсинуюючи, що це — московський наймит, кат і комуніст, голова одного з районових виконавчих комітетів на Харківщині в рр. 1929-1932, тих комітетів, які „втихомирювали непокірливих українських селян, заганяючи їх у колгоспну панщину". Робить це, використовуючи літературний псевдонім автора памфлету і залишаючи без уваги його заяву, що в початій полеміці „ховатися за псевдонімом ніяк не можна". Що більше, щоб „знищити дорешти" не тільки автора памфлету, але й провідників супротивної партії, автор статті про „Людину, яка втратила мораль", зараховує до „юд-запроданців", що в 1929-1932 роках пацифікували українське селянство, декого з українських діячів, що, як загально відомо, в тих же роках перебували не на Харківщині, але . . . в совєтських концентраційних таборах. Водночас діяльність і подвиги одного з відомих і видатних харківських комуністів того часу, який ніколи і не думав еміґрувати, автор статті приписує людині, що під подібним прізвищем перебуває сьогодні в . . . Канаді. Таких „квіток" у статті більше і коли вдуматися в їх суть, то робиться страшно за людей, які це пишуть і за редакції, які це друкують.

Сумно таки справді, що такі і цього роду полемічні виступи супроводяться високопатріотичними заявами, покликанням на гонор, честь і тому подібні високі поняття. Автор памфлету, надрукованого в Англії, почав свою полеміку заявою, що „вояцький гонор та національна честь наказують мені виступити одверто". Автор відповіді на цей же памфлет в еміґраційному українському часописі, ховаючись за псевдонім, покликається на те ж саме: „Говоритиму одверто, із українським національним сумлінням, із тим вояцьким гонором, якого загартовував я в Українському Визвольному Війську другої світової війни . . ." Але вже найсумніше, що разом з тим усі ці полеміки відбуваються буцімто в обороні . . . моралі.

Дмитро Бучинський

513 ЕСПАНСЬКИХ ПОВОРОТЦІВ

Мадрид. — 28-го вересня 1956 р .до пристані Валенсія причалив совєтський корабель „Крим", привізши першу партію цивільних еспанських репатріянтів у числі 513 осіб — 366 дорослі і 147 дітей. Капітан корабля „Міхаїл Грігор", конвоїр репатріянтів, віце - президент совєтського Червоного Хреста Анатолій Одідєнов.

Всі репатріянти, крім 10-15 осіб, походять з північної Еспанії, а найбільше з самого Більбао. На списку фігурують особи, що покинули Еспанію у віці 5-9 років. Тепер деякі вертають з батьками, дехто з братами й сестрами, а інші тільки з власними родинами. Еспанська преса запевняє, що всі поворотці, включно з малими дітьми, говорять еспанською мовою з домішкою · діялектів своїх батьків.

Історія цих поворотців така: коли в 1936 році червоні, під тиском національних військ, покидали Еспанію, вони забирали з собою малих дітей, а рівночасно ширили вістки, що марокканці, на чолі яких наступав генерал Франко, знущаються над тими, що були під владою червоних: насилують жінок, вирізують чоловіків і дітей. Це мало свої наслідки — багато родин втекло разом з червоними. Це — коментарі еспанської опінії, до яких можна додати, що між втікачами були переконані комуністи. Чи вони є між поворотцями, цього не знаємо, але час і це покаже.

З пресових звідомлень видно, що вони всі жили, коли так можна висловитись, компактною масою на Кавказі. В яких саме місцевостях, що там робили — немає ніяких вісток. Що жили вони в якійсь окремій колонії, на це вказує кілька фактів: діти говорять еспанською мовою, самі поворотці твердять, що вдома говорили тільки по-еспанськи, що переважна більшість з них поженилися з еспанками, що можна перевірити на основі опублікованих списків поворотців.

З цих списків видно, що 20 еспанців поженилися з московками. Це потверджують їх прізвища, місце народження та зазначення їх національности „руса". Тільки при одному прізвищі зазначено „асирійка". Всі ці жінки репатріювалися до Еспанії з своїми чоловіками й дітьми. Чи вони також говорять по-еспанськи, про це ніхто ясно нічого не каже, але можна здогадуватись, що так.

Із списків можна також довідатись, що між поворотцями є 19 жінок з дітьми. Про їхніх чоловіків нічого не згадується. В 15 випадках видно, що діти мають материнське прізвище. Не маємо підстави видавати категоричний осуд, що це — безбатченки, хоч можливо, що в цьому числі такі є. В 4-ох випадках, одначе, мати має своє еспанське прізвище, батька немає (нічого про нього не говориться), а діти мають прізвища інші. Наприклад: мати називається Мерседес Мартінез Діяз, син (нар. 1954 р.) — Віктор Мартінез, а донька (1955 р.) має прізвище Тімогініна. Є ще прізвища дітей: Ярлямовой, Катаретча із зазначенням „син Владіміра", є Степаніч.

Немає ніякого сумніву, що діти в СССР були записані на прізвища батьків, і батьки могли померти. Матері еспанки вернулися на батьківщину з своїми дітьми. Це — окремі історії родин. Але дуже цікавий інший факт: еспанці женилися з московками, москалі женилися з еспанками, але між поворотцями немає ні одного чоловіка москаля. Може вони ще в дорозі? Побачимо! Ще повинно приїхати до трьох тисяч поворотців.

Хоч у списках зазначені місцевості народження поворотців і місцевості, куди вони вертаються (між іншим 13 осіб повинні приїхати до Мадриду), але весь транспорт (так зарядили компетентні еспанські чинники) з пристані перевезено автобусами до Сараґоси ,де поворотці будуть жити спільно в будинку однієї школи, під опікою Еспанського Червоного Хреста, де їх можуть відвідувати родини й забирати до місця призначення.

Згідно з пресовими інформаціями, поворотці з ентузіязмом вступали на рідну землю, що, звичайно, є цілком природно. Вони плакали сльозами радости, обіймаючись з батьками, знайомими й родичами, що вже добу чекали на них у Валенсії. Можна сподіватись, що їм були поставлені питання про їх життя в Совєтському Союзі, але покищо преса про це нічого не пише.

В загальній родинній і національній радості відмічається позитиви поворотців: вони не втратили по довгих роках, расових фізичних і духовних прикмет, не забули рідної мови, рідних звичаїв, підкреслюється їх тугу за батьківщиною, яку вони, здавалося, назавжди втратили.

Московки, жінки еспанців, „оглядають усе із здивуванням, і без окремих питань відчувається, що вони потрапили в інший світ, якого не розуміють". Натомість еспанці зразу почувають себе, як на рідній землі. Один з кореспондентів підкреслює, що московки навіть дивувалися з того, що зустрічати їх зійшлося стільки людей і що ці люди надто вільно поводились.

Усі репатріянти мають нову одіж. Навіть їхні валізки зраджують, що придбано їх спеціяльно на цю подорож. Одіж, як жіноча, так і чоловіча, пошита з найдешевших матеріялів і виглядає так, ніби походила ще з минулого сторіччя. Жінки в перкалях, а більшість мужчин в найдешевших робітничих вбраннях. Найбільше, одначе, совєтський стандарт видно на хлопчиках.

Думаємо, що по всякій „офіційщині", по першій радості, яка мусить розпирати груди кожного поворотця, прийдуть будні, охолодження почувань, і ми з уст еспанських поворотців ще довідаємося про не одну цікаву новину з останніх років життя в Совєтському Союзі. А можливо, що вони розкажуть нам щось і про наших братів. Але треба рахуватися і з такою можливістю, що преса довгий час буде мовчати, щоб не дразнити Москви й не проволікати повороту тисячам інших людей.

ОЙ, ПРЯДУ Я . . .

Ой, пряду я пасмо льону,
Гнатись мислям не бороню,
Закружляти веретеном,
Тихо сплисти з уст іменом;
Вириваючись із рук,
Креслити нитками лук
І повторно — знов і знов —
Битись пташкою в вікно.

О. ЛЯТУРИНСЬКА

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В ОБОРОНІ А. ТОЙНБІ — ІСТОРИКА І ЛЮДИНИ

14-го вересня ц. р. появилася в „Свободі" стаття п. Богдана Галайчука п. з. „Кривда російського народу — очима Тойнбі". Автор цієї статті дуже вразило твердження англійського історика в одній його розвідці ,що з історичної перспективи Russia можливо була частинною жертвою агресії, ніж сама була напасником. Пан Галайчук не обмежив своїх міркувань до цієї теми, але пішов значно далі і підніс проти цього англійського історика дуже важкі заміти, відмовляючи йому знання середньовічної української історії ,і кажучи: „ці речі повинен Тойнбі собі пригадати, прочитавши якогонебудь російського історика; що він не відрізняє поняття Русь і Росія, що йому незнаний факт, що варяги прийшли до нас поганами і щойно в Києві охрестилися; що він не знає, що нормани атакували також Захід; що в творах А. Тойнбі є безліч нісенітниць .І кінчає нападом на саму особу цього історика ,кажучи, що він, мабуть, „розминувся зі своїм покликанням", і що деякі його факти та коментарі принесли шкоду нашій справі.

Це ж важке обвинувачення А .Тойнбі як історика і людини має своє джерело в незнанні його творів і розвідок в англійській та американській пресі на протязі коло 40 років, а головно в незнанні його основного твору „Наука історії", в якому він вияснив свій підхід до історичних подій і деяких понять, зв'язаних зі словами цивілізація і Росія, що в'яжуться з нашою темою .

Цивілізації — це цілі групи народів, на великій звичайно території, що постали на протязі звичайно більшому, як тисяча років. Постання, розвій, занепад та вплив різних цивілізацій одна на одну становлять суть і підставу історії, а не національні держави, як це дотепер бувало .Наприклад, Геленська цивілізація — попередниця нашої — обіймала цілий грецько - римський світ, почавши від часів Гомера аж до занепаду Римської імперії в 5 ст. по Христі. На руїнах геленської цивілізації постала християнська цивілізація, яка згодом поділилася на західню християнську і православну християнську цивілізацію. Перша обіймає всі народи західньої Европи ,обох Америк, південної Африки, Австралії та Зеляндії. Друга включає в себе українців, росіян, білорусинів, румунів, сербів ,болгар і греків. Три перші народи становлять у нього Russian offshoot, православної цивілізації або часом коротко Russian civilization.

Іде про те, чи Russian offshoot і Russian civilization перекладати на Росія — Москва і російський — на московський, чи на Русь і руський. Згідно з системою та волею А. Тойнбі, Russia і Russian в цивілізаційному сполученні є завжди Русь і руський. Цей англійський історик, даючи назву іскуючим цивілізаціям, не дав їм імени живучих народів; наприклад, західньої не назвав англійською, французькою, американською чи за ім'ям якогось іншого народу; православної християнської не назвав грецькою, болгарською і т. д. а Russian civilization не могла називатися російсько - московською чи українською, чи білоруською, а тільки руською. В його системі всі народи є рівні. Вони можуть мати системи політичні і релігії, які їм подобаються. Вони можуть одна з одною воювати і входити в різні комбінації з народами інших цивілізацій. Названня цивілізації іменем живучого народу відразу перекреслило б цю засаду рівности, а крім того, було б історично не вірне. Точка тяжіння, наприклад, західньої цивілізації була спочатку в Італії, потім у Франції, опісля в Англії, а тепер пересунулася до ЗДА .Так само було в руській цивілізації. Її точка тяжіння була спершу в Києві, потім в Галичині, опісля в козацькій Державі ,і лише за часів Петра І пересунулася до Москви. А. Тойнбі виразно каже, що ця цивілізація постала у Київській Державі ,яка є твором українського народу і яку наші дітописці називали Русь.

Якщо у всіх точках, де ходить про зустріч цивілізацій, вставимо Русь і руський, тоді вони покажуться в іншому світлі ,ніж їх представив автор „Кривди російського народу". Тоді дійсно західня цивілізація руками Литви і Польщі забрала з володіння руської цивілізації Україну і Білорусь, як також правдою буде, що в 1945 році вони були повернені до Руси, тобто до руської цивілізації .Агресією Заходу, тобто західньої цивілізації супроти двох членів руської цивілізації — України і Білоруси — була шоста точка декларації президента ЗДА Вилсона, яка відновляла російську імперію в дореволюційних границях і касувала всі державницькі змагання українського та білоруського народів. Так само агресією супроти України була мілітарна та дипломатична допомога Антанти білим російським генералам у відновленні російської імперії .Навіть напад Гітлера на Совєтський Союз був ,властиво ,спрямований на Україну, бо її хотів Гітлер заграбати і зробити з неї Lebensraum для Третього райху, залишаючи Московщину незалежною державою із зміненими границями та з новою суспільною верствою при владі. Коли візьмемо Україну і Білорусь, двох членів руської цивілізації, які від 14 ст. до недавних часів були предметом агресії збоку західньої цивілізації, а самі ні разу не виступили супроти неї агресивно, то А. Тойнбі мав право мати сумніви — яка цивілізація була більшим і частішим агресором — Русь чи Захід?.

Немає теж потреби поменшувати та недоцінювати факту, що шведи таки були агресорами супроти нашого північного сусіда — третього члена руської цивілізації, тобто Московщини, так само, як поляки в 17 ст., Наполеон у 19 ст., а почасти Гітлер у 20 ст.

Очевидно, що на цю цивілізаційну систему ,яку вперше запровадив у науку історії А. Тойнбі, кожний може мати свою думку — з нею погоджуватися, або проти неї виступати, але тоді арґументи повинні бути зовсім іншого роду, як їх навів автор статті „Кривда російського народу".

Вертаючись до теми, мусимо сказати, що А. Тойнбі добре знає про агресивні подвиги Москви .Він дуже вірно описав кривавий шлях московського імперіялізму' супроти України і Білоруси — двох членів руської цивілізації — і супроти дальших ближчих народів інших цивілізацій .Про це була згадка в „Свободі" 2-го червня ц. р. у статті „Російська держава в науці історії А. Тойнбі".

Щоб не повторяти там написаного, наведемо дослівний уступ з його статті „Чи Росія може змінитися?" в тижневому додатку до „Ню Йорк Таймсу" з 24-го липня 1955 р.: „Іншою силою в Росії, яка може працювати проти зміни (в напрямі співіснування — А .З.) є традиційний московський Muscovite апетит за придбанням все нових земель. Це є сила, що має страшну розгонову потужність, бо вона працює вже від 14 ст. За 600 років московське зернятко гірчиці вибуяло в дерево, що затінює цілий світ. Московська Muscovite імперія поширювалася з передмість Москви до Берінґової протоки, до Паміру та лінії Одри і Нісси. Чи зможуть тоді люди з Кремлю переломити в собі цей глибоко вкорінений навик загортати одну країну за другою?".

Ще в 1916 році перед російською та українською революцією написав А. Тойнбі розвідку „Ukraine a problem in nationality". Він назвав у ній Київську державу твором української нації. Він затаврував по-

(Закінчення на стор. 3-ій)

В. Гайдарівський

ЩЕ ОДНО КОХАННЯ

Повість

(4)

Ранок розпочинався тихо, темносинє безхмарне небо поволі рожевіло, заповідався лагідний сонячний день, а за ним прекрасний вечір, той вечір, у який — це Максим передчував і нетерпляче чекав — мало трапитися щось важливе.

І воно трапилося. У парку грала оркестра, легкі веселі мелодії розливалися між алеями, навіваючи гуляючій молоді бадьорий настрій. Максим, засунувши руки в кишені, сам того не помічаючи, ходив між молоддю з такою швидкістю, ніби йому було страшенно ніколи і він кудись поспішав або від когось тікав. Перед його зором з'являлося й зникало багато облич ,але Максим навіть не придивлявся; ту, яку шукав, він пізнав би і з заплющеними очима. На головних алеях, серед гомінкої, рухливої, мінливої маси людей її не було. Тоді він пішов у глибінь парку. Зрідка розставлені ліхтарі кидали додолу кола світла, утворюючи серед безмежної загадкової темряви золотаві острівці. На цих острівцях сиділа молодь, здебільшого двійками, нашіптувала ніжні слова, обіймалася, крадькома цілувалася, а як Максим виринув із затінку — незадоволено замовкала й насуплено проводжала його поглядом, аж поки він зникав. Катю він таки знайшов, у такому ж затишному місці в товаристві одного юнака. Вони сиділи на ослоні, запорошені золотим світлом.

— У ваших запереченнях, Катю, відсутня логіка, — за кожним словом підіймаючи і опускаючи руку, упевнено говорив юнак. Дівчина збиралася відповідати, але побачила Максима, миттю підскочила і підбігла до нього.

— Симо, добрий вечір! — радісно вигукнула вона, простягаючи для вітання обидві руки. — Ви не ображаєтесь, що я так вас називаю? Чого ж ви самі гуляєте? Може з нами посидите?

Не випускаючи Максимової руки, Катя підвела його до свого співрозмовника. Той підвівся.

— Познайомтесь. Це мій новий знайомий, про якого я вам розповідала. А це мій товариш, Вова.

Той, кого назвала дівчина Вовою, стояв у шанобливому вичікуванні; був трохи нижчий за Максима, вузькі плечі його були піднесені, ніби він колись здивувався і таким здивованим лишився назавжди. Привернув Максимову увагу і неприродньо високий лоб Вови; здавалося, наче молодий чоловік уже був лисий, і, щоб приховати свою лисину, наклав на голову ріденьку, гладко і старанно зачісану перуку, яка зсунулася на потилицю. З бокової кишені, мов щойно знятого з вішака крамниці піджака виглядав ріжок червоної хустки. Катин товариш своєю надмірною акуратністю, своєю блискучою лисиною, пахощами, що від нього дхнули, як з перукарні, гострим вйнюхуючим носом, холодними презирливими очима, усім своїм єством Максимові зразу спротивів до нестерпности. У нього виникло бажання стиснути простягнену до нього кістляву з довгими сухіми пальцями руку так, щоб цей молодик звився вужем. Не зробив цього, боячись зіпсувати Каті настрій і свої з нею взаємини, що так гарно розпочалися.

— Як приємно, що ви прийшли сюди, — сказала дівчина, закинувши назад голову і дивлячись Максимові в очі. — Ви повинні мені допомогти. Добре? У нас з Вовою виник маленький диспут, і я не певна, чи зможу сама захистити свої погляди. А удвох з вами, Симо, ми Вову розіб'ємо. Гаразд?

Вона схопила відразу обох парубків за руки й посадовила на ослоні біля себе. Максим тілом своїм відчув Катине тепло, хоч вона й не дотикалась до нього. У голові йому зашуміло й зробилося так приємно, ніби він випив найкращого вина, якого ще пити не доводилося.

— Тож повторюю, Катю, що у ваших запереченнях відсутня логіка, — розпочав Вова перервану розмову таким повчальним тоном, що, здавалось, виключав будь-які сумніви до висловленого. Говорив він спокійно, слова плелися, як квітчасте мереживо, і, коли б Катя не перебивала, то він, мабуть, ніколи б не кінчив. Катя ж, іноді не даючи йому довести думку, заперечувала з таким запалом, наче неспроможна була далі слухати страшенні нісенітниці. Максимові подобалося, що Катя зверталася не до того, з ким сперечалася, а до нього, і в такт своїм словам підносила до його оголених високих грудей свої долоні, ніби хотіла діткнутися до них, але, не насмілюючись це зробити, руки відводила.

Максим прислухався до суперечки й дивувався, чому вони, Катя із своїм товаришем, так гаряче сперечаються про те, що могло б цікавити лише якихось там старих учених. Вова доводив, що людина у боротьбі за існування примушена була шукати можливостей полегшити своє існування. Це і було поштовхом до винаходів, до виникнення та розвитку науки, техніки і мистецтва. Вова запевняв, що коли вже людина не потребує докладати стільки фізичної сили, скільки витрачали предки, бо за неї працює машина, то вона фізично ослабне, а натомість у неї розвиватиметься мозок. Надійде час, коли людина втратить потребу пересуватися і її зовнішній вигляд зміниться до невпізнання. То будуть істоти з великими головами і розвиненим до такої міри мозком, що пересічна людина майбутнього буде розумнішою від найгеніяльніших сучасних людей. Руки ж їхні, як органи малопотрібні, перетворяться на тонкі й немічні кінцівки.

Катя не лише не погоджувалась з образом майбутньої людини, що його намалював її товариш, а навіть ображалася, ніби він зневажив когось їй близького чи рідного.

— Оце погляди нашого філософа! — ущіпливо мовила Катя і, видно, від схвилювання діткнулася зненацька пальцями до Максимових грудей. — Я ж переконана, що люди такими, як є тепер, були і раніше, будуть і пізніше. Поперше, ніколи людина до того не дійде, не захоче дійти, щоб фізичної праці взагалі не було. А подруге, хоча б техніка розвинулась до того, щоб людині рухатись навіть і за обідом не було потреби, бо жовані вареники самі в рот плигали б, то й тоді людина відчувала б фізіологічну потребу руху. Коли люди доживуть до тих часів, що вже на світі не буде нестатків, злиднів, відпаде боротьба за існування, саме тоді вони візьмуться за своє фізичне вдосконалення і зробляться не павуками-страхіттями, а найгарнішими, найрозвиненішими істотами.

У Максима виник здогад, що завзята суперечка між Катею і її товаришем постала на тому, що їм ні про що більше говорити, і не тому, що вони хочуть похизуватися своїми знаннями і вмінням говорити. Певно, молодик боронив вигаданих ним істот, щоб запевнити Катю, що зовнішня непривабливість теперішніх деяких людей є проявом рис людей майбутніх, і що вони розумно стоять на рівні вищому від людей фізично сильних і зовнішньо гарних. Такими доказами він, мабуть, хоче піднести себе в Катиних очах .Але Катя, як видно було з її нападів, не мала великої прихильности до Вови, інакше б вона ставилася до нього лагідніше.

РЯТУЙТЕ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ДОПОМОЖІТЬ ВДЕРЖАТИ І РОЗБУДУВАТИ ДЛЯ НЕЇ РІДНУ „ВЕСЕЛКУ"! ПОШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОЖЕРТВУ НА ФОНД „ВЕСЕЛКИ"!

Юліян Бескид

РИБАЛКА МИСЛИТЕЛЬ І РИБАЛКА ВОЯК

Із циклу: МОЇ ПРИЯТЕЛІ РИБАЛКИ

Понад годину їхав поїзд зі Львова до тої зупинки. Далі треба було йти десять хвилин стежкою через пасовища, перейти трохи вліво біля ліска — й річка вже під ногами. За річкою на горбі біла церква й село Черкаси.

— Таж я вам мовлю, що стільки всякої риби, як саме в цій річці, мабуть ніде не надибаєте. Вілені табунами ходять, коропи, як малі поросятка, в'язи за кониками аж до берега підпливають. Комиші погинаються, але вітру ані чутки нема; щука тут бушує та лапає маленьку рибину. Окунь наїжив гриву й ладиться до боротьби, щоб ніхто не ліз до його царства; тікає з цього чагарнику біла плотиця й за нею мелють білими крильцями підусти й громада карасів дуба стає на дні річки, хоч вода глибока, на двох добрих вояків, але пісочок можете бачити на самому дні. А ці мерени, як від найдовшого пальця руки аж по рям'я, під бистриною одна біля одної, та годі спізнати, котра більша від котрої.

— Одне, чого тут не було, це лише готові до їдження сардинки...

Здалека, ще зі стежки, бачу, що мій вчитель і приятель уже над річкою з своїм коромислом.

— Петрі гайль! — махаю на привіт рукою та й сам вудило виймаю з футералу, пробую пальцем, чи гострий гачок. А привітання „Петрі гайль" скрізь у світі рибалок відоме; чейже апостол Петро був першим рибалкою, тож досьогодні він і помагає рибалкам...

— Вере? — обережно підходжу до беріжка, а рибалка має вже на припоні одного коропа, а тепер закинув на щуку та читає грубу книгу. Він пише теж деколи й занотовує, таки на коліні придержуючи свій зшиток, свої думки пильно кладе на папір, і далі вглиблюється у записану в книзі мудрість. А тому, що ми далечко від людських очей, чейже й вченому вільно свобідно дихати на чистому, свіжому повітрі, — рибалка скинув білий поясок зі шиї; тоді краще працюється.

І риба теж краще лапаться; ніхто не бігає вздовж берегів, не підсвистує, не вигукує якихось чудернацьких пісень.

— Не тут над рікою, пане колеґо, де царить тишина й в такій тишині родяться золоті зерна. Правдиві зерна людської філософії. А втім і сонце не сходить лише на те, щоб день був по ночі. Мільйони різних і напричуд важливих завдань і життя з цього сонця. Ось уся зелена, жива природа й ці золоті риби, що в річці, вони найкращі свідки для найбільших, освічених мозків і для найтвердших сумнівників з усякими їх теоріями, що саме тим усім чудом, починаючи з мікраскопійно малої істоти, травиці, квітів, метеликів, рибинок манюсіньких, мов кінчики голки, найбільшої прецизії в досконалості рисунку в чудових красках на метелика крильцях або в цятках на хребетині пстружка до найбільш гігантичних явищ — оце була рука Творця, що те все найдосконаліше в людей вивела.

Цього рибалку знав я здавна з літератури. Ближче ми пізналися на його викладах для академічної молоді на Супінського 21 у Львові. Але найближче наша приязнь в один вузол сплелась над річкою в Черкасах, де той письменник-філософ, о. д-р Гаврил Котельник любив чатувати на щуку й писати, піддержуючи таки на своїх колінах білий зшиток і мережати своїм пером золоті мережива свого глибокого думання.

— Самота серед природи має сильні вузли. І мова природи дуже кріпка та вічно жива.

∴

У дитячій або й молодечій уяві завжди родяться такі думки, що кожний вояк старшина обов'язково та безумовно мусить бути дуже строгою, суворою людиною.

Можливо, що всі ми, дехто скорше, дехто пізніше, переходимо або перескакуємо через ці щаблі ,що звуться дисципліна. І саме від дитячої психіки та в багатьох і від способів виховання залишається або назавжди або на довгі роки, доки людина сама собою, чи теж у собі, не стужіє, не зцементується — оце почування легкого страху перед тим, що можна й чого взагалі не годиться. Усе ж воякська дисципліна найосновніше в рості армії, тому й прямо сказати — людина відкриває рота та дерев'яніє при зустрічі з високим військовиком.

Стрипа, Біла Липа та Дністер у горішніх своїх бігах зовсім інші від своїх посестер Ослави, Вислоки та хоч би й Попруту.

Не мають вони ані того великого насназження, ані не можуть природно розмальовуватися такою пишнотою своїх видовбин, д е б р я т н и х круч, вертких ярів і стрімкопадних малих і більших водопадів. У зв'язку з тим і риб'яна природа не може дорівняти свого багатства — гірська з низинною і навпаки. Зовсім інше життя пструга, зовсім відмінне від окуня, щуки або карася.

Нікому не треба було знати, чи теж, так би мовити — сповідатися, що ми поїхали на ловлю пстругів. У джерелах Вислока, хоч майже в кожному місці легко можна його перескочити, серед грубого пралісу втрьох подавши один одному руки, ми не могли опоясати смереки або крісластого бука! Ріка має глибокі сховища, дуже студену, джерельну, чисту, мов сльоза, воду, а пструги тут не 7-цалеві, але на добрий лікоть! І, цятковані калиновою ягодою та самоцвітами, як н а й к р а щ е княже намисто. Пільні коники — найкраще манило на цю королівську рибу. Хлопці, що пасли вівці під лісом, з радісною усмішкою збирали тих коників на сіножатях і в коробці від сірників приносили нам над річку. Діти одержували за те гарні книжечки з оповіданнями про геройські діла наших предків.

Сама теж ловля пстругів вибаглива, вчить т е р п ц ю, швидкої орінтації та бистроти. Це стратегія й поезія.

Стратегічно, на підлазах, щоб навіть тінь ворожа не падала на плесо під корінням смереки, щоб смикнути коником на гачку, наче він сам перескакував потічок і впав до річки, бо пструг має око найбистрішого мисливця та й по ході людину відчуває й сидить глибоко, притаївшися в своїх білих камінних плитах.

Поетично — доокола бір, причувається притаєне шептання лісової казки, рівні подовжні тіні, мов велетні-лицарі довкола; чути тикання годинника на руці.

Добрі також всякі штучні комашки, метелики до ловлі пструга, зокрема перед заходом сонця. Але краска тих манил мусить бути така сама, як у живих комах, що під цю пору літають над пструговою річкою.

Десь щезнув у борі той рибалка; він пішов у найглибші нетрі; добре вже вечоріло, коли знайшли ми один одного на старому місці.

Весело всміхався мій приятель, довгі вусища високо піднялися догори й ці глибокі воякські очі з-під густих страпіхатих брів теж сміялися м'яко й тепло.

— Редакторе, — мовив рибалка, генерал Тарнавський, — бігме, тут у цьому прекрасному борі колись самі князі полювали й насолоджувалися ловлею своїх найкращих між рибами, княжих пстругів.

Якби навмисне вернулося під цей вечір ще раз золоте сонце та повними оберемками озолотило суворі, бо й доба його була сувора, лице пана генерала строгого вояка, щоб виховати сторожких вояків, але очі того воїна янгольською праведністю ясніли...

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Академія в честь Франка.

Українська громада у Филаделфії відзначила соті роковини від дня народження Івана Франка достойно і святково. Спеціяльно створений для цього Громадський Комітет під протекторатом Філії УККА почав підготовні роботи ще перед феріями, стараючись за те, щоб свято в честь Франка пройшло врочисто і по-мистецьки. І справді Святкова Академія, що нею відзначила українська Филаделфія пам'ять українського Каменяра - Мойсея в суботу, 29 вересня ц. р. мала всі прикмети великої, небуденної імпрези. Свято відбулось у просторій і світлій театральній залі Дівочої Гімназії при вулиці Спрінґ Гарден. Виконавцями програми були: Мішаний Хор „Кобзар" під управою д-ра А. Рудницького, баритон Михайло Мінський, артистка драматичного т е а т р у Клявдія Кемпе - Гош. Підкреслити треба, що вся мистецька програма побудована була на безсмертних творах Франка. Що більше, майже вся програма — це нові твори, а деякі з них вперше виведені на естраді. Ця добірна і нова програма ставить Франківську Академію у Филаделфії на позицію мистецької події.

Після відспівання державного гимну (співачка Анна Матковська - Титла), Хор „Кобзар" під управою д-ра Рудницького виконав із бравурою гимн „Не пора". Промову виголосив д-р Матвій Стахів. Промовець дав яскраву зарисовку Франка, як громадського письменника і громадського діяча — провідника, який своїм духом виповнив духове життя народу і вказав шляхи до повного і свобідного життя.

Після промови виступив соліст Михайло Мінський, який виконав уперше на сцені арію з опери Лятошинського „Золотий Обруч", а саме оповідання Захара Беркута „Давно, давно це ділось". Співак показав тут всю ширину майстерства оперного співака і силою та гнучкістю свойого могутнього голосу, і вимовою інтерпретації. Акомпаніювала солістові пані Лідія Вульба. Вірш Франка „Великі роковини" виголосила учениця Ганін.

Далі хор „Кобзар" виконав пролог до „Мойсея" — нову вперше виконувану композицію Антона Рудницького. Цей новий твір Рудницького — це великої драматичної сили композиція на зразок могутніх творів Ваґнера.

Сольо виконували панове: І. Гаврилів і О. Татунчак. Акомпаніювали пані Лідія Вульба і Роксоляна Огродник. Диригента - композитора вітали оплесками не лише публіка, але і хористи.

В другій частині програми, після виконання хором „Кобзар", „Вічного Революціонера" Лисенка, слово про Івана Франка в англійській мові виголосив один із вже народженої у ЗДА української молоді, відомий діяч Едвард Попель. Він звернув головну увагу на ідею свободи в творчості Франка і насвітлив значення цієї високої ідеї в житті народів, головно в теперішньому змаганні двох політичних світів: свободи і рабства.

Баритон Мінський виконав кілька пісень до слів Франка, а саме Лисенкову: „Місяцю князю", Рудницького „Не знаю, що мене до тебе тягне" та дві пісні Мейтуса „Твої очі, як те море" і „Цехмістер Куперіян". Його виступ сприйняла публіка захоплено. Співак мусів, як надаток, виконати популярну вже пісню „Як почуєш вночі". Деклямація була мистецька. Артистка Клявдія Кемпе-Гош з драматичною силою виголосила пролог до „Мойсея", зворушуючи слухачів.

Закінчив Академію хор „Кобзар" Стеценковою кантатою „Єднаймося". Сольо виконувала Анна М а т к о в с ь к а - Титла. Акомпаніювала, як і в попередніх виступах, з великою старанністю Лідія Вульба, маючи свій показний вклад до ефекту виконуваних творів. Свято закінчено національним гимном. Публіка виповнила простірну залю, а прийшла наша публіка справді соборно: і давніші наші поселенці і нові іміґранти, і з західних, і східніх частин нашої батьківщини, священики, інтелігенція, працівники і молодь.

Громадський Комітет під проводом адв. Свистуна виказав гарну працю, підготувавши таку успішну імпрезу. Филаделфійська громада показала, що розуміє значення і велич Франка, відзначуючи його пам'ять мистецькою Академією з новою мистецькою програмою.

Т.

Дітройт, Міш.

Ширша нарада в справі збірки Українського Національного Датку.

1956 рік позначився у громаді Дітройту роком консолідації. Вже із сторінок „Свободи" відомо ширшим кругам громадянства, що за почином Консолідаційного Комітету, зложеного з членів Ширшої Ради УККА, створено одно репрезентативне тіло всієї Метрополії Дітройту — Метрополітальний Відділ УККА. Тепер Відділ об'єднує 46 організацій. Справді, залишилось ще поза рамками Відділу незначне число організацій, але їхнє об'єднання є радше проблемою коротенького часу, бо деякі з них вже є в стадії оформлення свого членства. Є всякі познаки, що до кінця біжучого року Відділ буде об'єднувати всі діючі на терені Метрополії Дітройту організації.

Недостача місця на сторінках „Свободи" унеможливлює на ширший опис діяльности Відділу, яку він успішно веде від останніх Загальних Зборів. Варто натомість зупинитись над тими справами, які виносять на порядок дня потреби, та як до цього підходить Відділ і зорганізоване в ньому громадянство.

Одною із тих важливих справ є збірка Українського Національного Датку, якій Відділ присвячує пильну увагу. В тій цілі відбулась в дні 15-го вересня ц. р. ширша нарада, в якій взяли участь представники 34 організацій. Нарада залишила за собою миле враження і, як можна сподіватись, матиме корисні наслідки. Вже давно відбувались подібні наради в Дітройті, на яких панували однозгідність думки присутніх та діловий характер. Зібрані узгіднили, що справа збірки Нац. Датку не повинна бути лише обов'язком Відділу УККА, але справою усієї громади. Тому дуже доцільним був внесок п. Т. Випшчука, щоб у збіркову акцію включились усі організації через своїх делеґатів, себто кожний (на) делеґат (ка) повинні бути збирачами Українського Нац. Датку. Внесок пройшов одноголосно. Згідно з плянами управи, Метрополію Дітройт розподілено на 4 збіркові райони й у кожному з них створено окрему збіркову станицю. Такими станицями є Дітройт — Північ з осідком в Українсько-Амер. Осередку при вул. Карпентер. Станицю очолили п. В. Довгань і п. П. Гайда. Станиця в Гемтремк охоплює організації, які діють на тому терені з осідком у Гетьманській домівці при Гудсон, Дем. Клюбі при Грейлін та Пластовій домівці при Лампкін. Станицю очолили о. Г. Скаськів та п. В. Борискевич. Станиця в Гайлен Парку об'єднує найближчі до того терену організації з осідком у Горожанському Клюбі при вул. Браш. Станицю очолив пастор В. Боровський. Станиця на заході Дітройту охоплює західню частину міста та поблизький Дірборн. Це найбільша станиця і тому керівництво над нею обняло більше осіб, а саме: пп. В. Дідик, Ф. Гузіль, І. Іванчук та М. Дякун.

Влучно сказав п. І. Іванчук. Поглянувши в минуле, він заявив, що колись Дітройт під оглядом збірок на народні цілі був на першому місці серед українських громад у ЗДА. Тепер Дітройт має повні моральні та матеріяльні можливості це місце знову осягнути. З його думкою погоджувались цілий ряд інших делеґатів, і у висліді постановлено зібрати у висліді постановлено зібрати у Дітройті $10,000 Нац. Датку в цьому році. Практично збірка вже почалась. Одначе посиленою акцією мав би бути місяць січень, до кінця якого мала б бути зібрана схвалена сума. В тому місяці буде видане чергове число Бюлетеню, де між іншим матеріялом буде поміщений список платників, які до того часу вплатять Нац. Даток. В часі збіркової акції буде наладнана радіо - передача з обох українських радіомовлень.

Так Управа Відділу УККА підходить до так важливої справи, якою є збірка на Український Народний Фонд. Тепер слово за нашим громадянством. Віримо, що наше громадянство найширшими кругами відгукнеться своєю жертвенністю, і в цьому році вже не буде таких людей, які відтягалися б від патріотичного обов'язку, яким є сплата Національного Датку. Є всякі підстави вірити, що наша громада докаже ділом, що не лише зуміла сконсолідуватись у один громадсько-політичний центр, яким є Метрополітальний Відділ УККА, але також цей центр зможе вив'язатись із своїх завдань.

В. П.

Сиракюз, Н. Й.

Вшанування Пам'яти 500 Українських Жінок-Героїнь.

Українські Жінки Міста Сиракюз і Український Золотий Хрест під Протекторатом УККА створили спільний Діловий Комітет для вшанування Пам'яти 500 Українських Жінок-Героїнь, які згинули розчавлені большевицькими танками в таборі Кінґір в Казахстані. Вшанування відбулися в неділю дня 16 вересня 1956.

Панахиди були відправлені в православній церкві св. Луки після Служби Божої і в греко-католицькій церкві після Вечірні.

В православній церкві панахиду відправив отець парох О. Потульницький; співав церковний хор. В греко-католицькій церкві до панахиди станули двох священиків, а саме: отець декан Василь Середович і отець совітник Петро Смик. Співав чоловічий хор під диригентурою п. Мирона Яворського. Жінки зі Золотого Хреста, як теж молодь СУМА і Пласту, взяли участь в Панахиді організовано в одностроях.

Після панахиди відбулася українська радієва передача, яка в цілості була присвячена пам'яті 500 Жінок-Героїнь.

Відтак в залі Українського Народного Дому відбулися Жалобні Сходини, в програму яких входили: вступне слово пані Марії Логази „П'ятсот Розчавлених" — деклямація пані Анни Бурак, реферат — пані А. Кравс, Бах — Аріозо — фортепіянове сольо пластунки юначки Марти Кузьми, „В поклоні Героїням" — рецитація пані Володимири Смик.

Чистий дохід із добровільних датків в сумі дол. 52.15 призначено на харитативно-допомогові цілі Української Медично-Харитативної Служби в Мюнхені.

Діловий Комітет.

„Веселий Вечір".

У неділю, 23 вересня, в Українському Народному Домі місцеве драматичне Об'єднання виставило жарт Васильченка — „На перші гулі" та сатиру Івана Мисика — „Розшматоване серце", що видана у Львові видавництвом „Русалка" в 1927 році. Зміст сатири Мисика не складний: за постановку п'єси, написаної капітаном армії, що ніколи нічого не писав і був лише двічі в театрі за все своє життя, береться „полкова" пані, що зеленого поняття не має про театральну справу. „Артистами" є вправні вояки, що на зубок повивчували свої ролі, але ніколи не були на сцені. Що вийшло з такого „ансамблю" — автора, режисера і артистів, — й було показано в другій дії сатири. Автор дуже влучно підкреслив всі дефекти таких постановок, тому глядачі весело й щиро сміялися.

Задум мистецького керівника Об'єднання п. Миколи Міхновського був дуже смілий і ризикований, бо, ставлячи разом з сатирою Мисика жарт Васильченка, треба жарт „На перші гулі" грати бездоганно, а тоді вже можна посміятись з того, як не слід грати. Але Об'єднання блискуче розв'язало поставлене керівником завдання. Більш того: колектив так обережно поставився до тексту автора, що з ролі „діда з клепачкою", яку звичайно випускають, створив незабутній образ сторожа вічного спокою села. Присутні щедро й щиро дякували артистам, викликаючи їх не раз по скінченні п'єси.

Приходиться дивуватись тій великій праці, що ведеться членами Об'єднання при готуванні своїх вистав і це тим більш, що всі учасники працюють, а весь свій вільний час віддають роботі над п'єсами. І ми з великим задоволенням відмічаємо, що колектив своїми постановками вже придбав собі щирих друзів, які своєю присутністю на виставах дають імпульс для дальшої творчої роботи нашому театральному гурткові. Тішимо себе надією побачити ще нові виступи нашого драматичного Об'єднання.

Є. С.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Вп. Пане Редакторе!

Вам подяка велика за оповідання Лобо Ольги Мак. Жаль мені, що воно скінчилося. Ольга Мак є справді добра, мудра і дуже здібна „артіст" — я нетерпеливо очікував газети, щоби довідатися про Антонія і Лоба. Де є причина тому, що це оповідання так мене вабило? Чоловік, пес і Елзіра!

Such common subject but an artist can make them so significant and meaningful. Thanks for it!

Юрій Бахур.

Перед концертом Романа Придаткевича

Небуденним виявом української культури в Америці буде виключно українська (рідкість у випадку інструменталістів) програма для скрипки і фортепіяна під час концерту Романа Придаткевича. Він виступить при співучасті Ганни Придаткевич в Джуніор Гайскул в Ню Йорку в неділю 16-го грудня ц. р. ввечорі.

Концерт визначного композитора і скрипаля цеї міри як Придаткевич, це подія, якою гордяться більші українські осередки Америки та Канади. Роман Придаткевич, як американський університетський професор Морей, Кентокі, і відомий американським колам артист, присвятив себе пропаганді української музики. Як замітний композитор та концертант, він також здобув собі признання визначних музичних діячів, як В. Барвінський, В. Витвицький, М. Гайворонський, З. Лисько, С. Людкевич, П. Маценко, д-р Колесса, О. Кошиць, О. Нижанківський, Ю. Оранський, А. Рудницький, Р. Савицький, Д. Садовський, О. Степкевич, К. Стеценко, М. Зазуляк, М. Федорів, Е. Турула, П. Углицький і інші.

Концерт Романа Придаткевича є під протекторатом Об'єднаного Комітету Українських Організацій Метрополії Ню Йорку, та є під технічною адміністрацією фірми „Арка" в Ню Йорку.

В ОБОРОНІ А. ТОЙНБІ — ІСТОРИКА І ЛЮДИНИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

стійне намагання Москви стерти з лиця землі українську націю і запевнив своїх читачів, що Москві ніколи не вдасться цей задум. Неполаднана українська справа, сказав він, є тяжкою хронічною недугою російської імперії, і висунув такі політичні постуляти: Україна має дістати в російській імперії „всі права", тобто мабуть таке становище, яке мала Мадярщина в Австро-угорській монархії, або передбачене в III Універсалі Української Центральної Ради, з тим, що по війні належить прилучити „австрійських" українців до матірного пня ,разом з конституційними правами, які вони мали в австрійській державі. Він запротестував також проти безглуздої поведінки російської окупаційної влади в Галичині супроти українського населення і закінчив цю розвідку твердженням, що без полагоди української справи не можна собі уявити будучности Англії та Европи.

Це був, мабуть, перший такий поважний голос в обороні української правди в англомовному світі, який вимагав, від тоді ще молодого історика, великої дози цивільної відваги до такої гострої критики союзника своєї країни під час війни.

В сорокову річницю появи цієї розвідки, в якій А. Тойнбі так вірно представив історію України і так мужньо став в її обороні, син цієї нації не знаходить ні слова признання чи подяки ,ні навіть об'єктивної згадки про неї. Він закидає її авторові незнання української історії, ставить під запит науковий рівень його творів, відмовляє йому звання історика і посилає старенького професора університету до російської школи в науку.

Від своїх поглядів на Україну ,як він представив їх у згаданій вище розвідці; не відступив А. Тойнбі по нинішній день.

У своїй великій десятитомовій „Науці Історії" в різних місцях, як цього допускала його цивілізаційна схема, він вірно і об'єктивно навів події з української історії. Він відзначив факт, що український нарід в належний спосіб, по першій світовій війні, зголосив право на свою суверенну державу на своїй національній території. Він підкреслив, що не розважним нападом на молоду українську державу — польська мегаломанія і польський імперіялізм спровадили російське панування на Польщу та Україну і виставили на смертельну небезпеку західню цивілізацію. Про це була ширша згадка в „Свободі", з дня 16 березня 1956 року, в статті — „Україна і українці в науці історії Арнолда И. Тойнбі".

Вже недавно, бо 20 січня 1956 р. в статті „Роззброєння по Женеві" в американському тижневику „Colliers" згадав А. Тойнбі про Україну ,як вирішний фактор у справі бути чи не бути Совєтському Союзові, кажучи: „Якби народи за залізною заслоною мали справжню волю політичного вибору, то сателіти напевно вибрали б Захід. Також балтійські держави, якщо лишилося в них ще автохтонне населення — і мабуть Україна — перейшли б на сторону Заходу. А цей крок поставив би знак запиту на існування Совєтського Союзу взагалі!"

Думаю, що А .Тойнбі — як історик і людина — заслужив собі на інше трактування, як це зробив автор статті „Кривда російського народу — очима Тойнбі".

А. Заплітний

Спорт

ВЕСТ НЮ ЙОРК СК — УСК НЮ ЙОРК 1:9 (1:5)

Перші в новому (1956/57) сезоні мистецькі футбольні змагання УСК — Ню Йорк по доволі цікавій грі вирішив вислідом 9:1 у свою користь. УС Клюб виступив з Колодієм (замість Підгорецького) на обороні та Ігорем Гаврилюком на середині помочі. В обороні Колодій був дійсно добрий. В атаці глядачі бачили чудові стріли Гивеля, кілька „бомб" Арндта, плоскі і дуже небезпечні стріли Шпона, вкінці добру техніку і охоту грати — Павлюка, але в сумі УСКлюб ще не виявив тієї боєвости та позему, що його ми бачили минулого сезону. Гаврилюк, хоч добре грає, часом робить враження, що ще не зовсім „зжився" з грою в першій дружині.

Все таки причин до доброї думки про УСК — Ню Йорк в новому сезоні було досить. Ми віримо, що змаґуни доложать усіх зусиль, щоб дійсно успіхи були, і щоб вони допомогли святкувати 10-ліття Клюбу в Оберлізі.

Противник, крім амбіцій грати — не виявив якоїсь окремої вмілости. Але слабим таки не був. Воротами для УСК-у поділилися: Гивель, Арндт та Маланчук по 2, Павлюк, Шпон та Коваль по одному.

ГОБОКЕН — РЕЗЕРВА „Б" — УСК — РЕЗЕРВА „Б" — 3:3

КОЛЬСМАН — СК УЧНІ — УСК — УЧНІ — 0:14 (0:7)

ДЖЕРМАН ГУНҐЕРІЯН — НОВАКИ — УСК — НОВАКИ 5:0.

УСК — новаки програли в першу чергу тому, що противник змобілізував до гри кількох старших змагунів (воротар сам заявив, що має 14 років — але не може мати більше як 12 р.) Тому Управа УСК ті змагання опротестовує. (ix)

ВСЯЧИНА

РЕСПУБЛІКАНЦІ ВИДАЮТЬ НА РАДІО Й ТЕЛЕВІЗІЮ — 2,250.000 ДОЛЯРІВ

Республіканський Крайовий Комітет замовив час на радіових і телевізійних стаціях, за який має заплатити 2,250,000 долярів. За ті гроші має відбутися 15 півгодинних авдицій та 35 п'ятимінутових коротких промов. Всі вони мають відбутися між 15-им вереснем і 5-им листопадом. 5-го листопада мають бути одногодинні авдиції від 11-ої до 12 години передпівніччю. Айзенгавер має промовляти 5 або 6 разів, дати його виступів ще не є назначені.

ВІДКРИВАЮТЬ „КІМНАТУ КУЛІДЖА"

В Нортемптоні, Масс., 16-го вересня мають відкрити „Кімнату Куліджа", який був 13-им президентом ЗДА (1924-1928). Ця „Кімната" буде в будинку бібліотеки „Форбеса". В цьому місті Калвін Кулідж жив після закінчення студій і там вів адвокатську канцелярію аж до своєї смерти в 1933 році. Його 78-річна дружина буде присутня на цій урочистості.

МУСКУСОВІ ВОЛИ РОЗМНОЖУЮТЬСЯ

Товариство опіки над дикими тваринами, повідомляє, що над Затокою Берінґа живуть мускусові воли в кількості 126 штук. Вони зовсім вигинули були на Алясці в минулому віці, але 20 років тому спроваджено їх в кількості 20 штук, і вони розмножилися до 126 штук. М'ясо цих волів можна їсти, і дехто його більше смакує, як звичайну волиину. Вони живуть в вільному стані на підбігунових обширах, які становлять коло одного мільйона акрів.

КЕНҐУРУ ВЧИТЬ СТАРТУВАТИ

Що може бути спільного між кенґуру і спринтом, тобто бігом на коротку дистанцію? Проте, дещо є.

Техніка бігу на короткі дистанції дедалі удосконалюється. Тепер здалося б безглуздим, коли б спортсмен почав біг на 100 метрів з високого старту, тобто не присівши. Але раніше було навпаки — безглуздим вважали низький старт.

Років сімдесять тому спортсмен Шеруел побував в Австралії і звернув увагу на позицію кенґуру перед стрибком. Свої спостереження над тваринною Шеруел вирішив використати в бігу на короткі дистанції. Коли він вперше став на змаганнях у позицію низького старту, судді запропонували йому відмовитися від цього. Дехто з них уцкипливо зауважив: адже Шеруелові доведеться бігати, а не повзти по землі. Проте спортсмен не погодився і в результаті, почавши біг з низького старту, легко обігнав своїх суперників.

Тепер усі бігуни стартуючи, наслідують кенґуру.

КИТАЙСЬКА ПАНОРАМА

Багато років тому, під час тривалої війни між Китаєм і Монголією, китайський імператор Ян Ді в поході засумував за батьківщиною, якої давно не бачив. Імператор наказав художникам намалювати панораму його рідних місць. Коли роботу було виконано, Ян Ді наказав щовечора розгортати панораму навколо табору.

За стародавньою китайською леґендою, панорама була завдовжки в „дві тисячі кроків", тобто коло дві треті милі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Б-во св. Юрія Відд. 379 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14-го жовтня, в Союзовій залі при 843 N. Western Ave., о год. 12-ій впол. Проситься прийти і виповнити свої залеглості. Суспендовані члени, якщо заплатять будуть прийняті наново. — В. Максимів, предс. І. Малюк, кас.; М. Семків, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ Відд. 367 відбудуться в неділю, 14-го жовтня, о год. 1:30 по пол., в церковній залі. Є важні справи до полагодження. Приєднуйте нових членів до Т-ва і до Союзу так, щоб вони могли запізнатися з членами на балю, що відбудеться в жовтні. Довгуючі члени мають вирівняти свої належитості, бо в цей місяць контрольна комісія перевіряє книги. — К. Манківський, пр.; П. Дзюба, кас.; В. Попович, скр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Відд. 334 ім. І. Франка відбудуться 14-го жовтня в другу неділю, по першім о 1-ій год. по пол., в У. Н. Домі де звичайно. Проситься всіх прийти і привести нових членів. — Н. Задирецький, предс. С. Морозович, сек.-кас.; Г. Демкович, рек. секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Б-во св. о. Николая Відд. 369 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 14-го жовтня, о год. 4-ій по пол. в церковній залі. Проситься членів прибути і вирівняти місячні вкладки. — Уряд.

ОЛІЄН, Н. Й. — Т-во Зап. Січ Відд. 363, повідомляє своїх членів, що трикварталні збори відбудуться в неділю, 14-го жовтня, о 2-ій год. по пол. Проситься ласкаво усіх членів прибути на збори, є важні справи до полагодження. — О. Іванців, предс.; Г. Романків, кас.; Д. Вазів, секр.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

• РОЗШУКИ •

Пошукую
п. ОСТАПА ВАТАМАНЮКА
Маю вістку від Вашої Родини. Хто знав би про нього або він сам, голоситись на адресу:
STEPHANIA STACHNIW
1948 Hickory Grove Ave.
Racine, Wisc.

ХТО знає п. Гелю ДАЦЬКО? До Дітройту на адресу чужих людей надійшов лист зі Львова, з проханням віднайти і передати Жабці - Гені Дацько. Лист не відноситься ані до п. Марії Дацьків ані до родини Романа Дацко, 2500 Goodson Ave., Detroit 12, Mich., якому передано.

Пошукую
ЙОСИФА ШИМАНСЬКОГО
і його жінку Петруньку, його сина Міхала і доньку Михалінку замужню Гірняк. Всі походять з с. Мишковеці. пов. Гусятин, які перебували в Брукліні Шукає їх донька Катерина. Хто знав би про них, або вони самі прошу голоситися на адресу:
J. KOWALCHUK
2152 W. Potomac Avenue
Chicago 22, Illinois
Заграничні часописи просимо про передрук.

ТАРЗАН, ч. 3751. Чує злу вістку.

SEVERAL HOURS AFTER BEING SHANGHAIED ABOARD A STRANGE SHIP, TARZAN REGAINED HIS SENSES

SLOWLY HIS MEMORY RETURNED...THE ALLEY-WAY--GUNNAR MILO! "SOMEDAY I WILL GET THAT MAN," HE MUSED--

SUDDENLY A DOOR OPENED. TARZAN, STILL DIZZY, FEIGNED UNCONSCIOUSNESS. "LET'S DUMP 'IM NOW," SAID A VOICE. "YEAH, AGREED THE OTHER," WE'RE FAR ENOUGH OUT!"

DICK VAN BUREN

За кілька годин після того, як Тарзана силою втягнули на чужий корабель, він опритомнів.

Поволі верталася його пам'ять... Алея... Гунтар Міло! — Ще колись я дістану цього пташка, — роздумував він...

Раптом відкрилися двері. Тарзан, який щойно прочуняв, вдавав непритомного, — Вивантажмо його зараз, — почув він голос. — Так, — погодився другий. — Ми вже досить далеко відплили!